
РОЛЬ КЕРІВНИКА У СТВОРЕННІ УСПІШНОГО КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

О.М. Онаць, кандидат педагогічних наук,
президент АКШУ, директор СШ №41 ім. З.К. Слюсаренка
м. Києва, заслужений учитель України

Керівник ЗНЗ є ключовою фігурою в освіті і школі, соціальним лідером, який повинен володіти відповідними знаннями, вміннями, бути здатним і готовим керувати школою як відкритою та активною соціально-педагогічною системою. Це вимагає від нього модернізації управлінської ролі та шкільного менеджменту. Основною функцією директора-лідера стає формування та розвиток організаційної і педагогічної культури колективу й навчального закладу, оскільки керівник навчального закладу як лідер є дизайнером кращого майбутнього, творцем успішного культурно-освітнього середовища [1; 2; 5; 6].

Успішне культурно-освітнє середовище залежить від рівня сформованості організаційної культури керівника та загальноосвітнього навчального закладу. Організаційна культура загальноосвітнього навчального закладу — це феномен, який створюється учасниками навчально-виховного процесу під час їхньої діяльності. Її функції формуються внаслідок внутрішньої інтеграції досвіду учасників спільної діяльності та зовнішньої адаптації до вимог і потреб суспільства, держави, тобто культурно-освітнього середовища [8; 9; 10].

Основною метою організаційної культури є забезпечення можливостей для усвідомлення всіма учасниками навчально-виховного процесу тих уявлень, які сприятимуть досягненню високих організаційних цілей. У менеджменті організаційна культура визначається як ефективний механізм управління. В освітньому (шкільному) менеджменті — це культурологічна основа управління, носіями якої є керівник ЗНЗ, педагогічний колектив, учні, батьки, громадськість.

Особливої значущості для керівника організаційна культура набуває у тих випадках, коли виникає потреба у розвитку загальноосвітнього навчального закладу, впровадженні освітніх та управлінських інно-

вацій, здійсненні дослідно-експериментальної роботи тощо. Творчий керівник прагне створити власну ефективну організаційну структуру, формує організаційну культуру учасників навчально-виховного процесу та загальноосвітнього навчального закладу в цілому.

Створення успішного культурно-освітнього середовища починається із фантастичної мрії керівника та його команди про ефективну модель інноваційного розвитку школи, ефективну модель управління організаційною культурою, систему впливів та умов формування особистості кожного учасника навчально-виховного процесу, рівні можливості для самопізнання, саморозвитку, самореалізації [3; 4; 7].

Успішне культурно-освітнє середовище — це оптимістична, щаслива система, де вчать у найкращих. Це освітній дизайн, структура, організаційна культура навчального закладу та його оточення, пріоритет організаційних та педагогічних цінностей для всіх учасників навчально-виховного процесу.

Розвиток успішного культурно-освітнього середовища значною мірою залежить від дотримання взаємозв'язку між демократичним стилем управління, поведінкою та позицією керівника; рівнем організаційної та педагогічної культури керівника, вчителів та навчального закладу; культури міжособистісного професійного спілкування; управлінської культури, творчості, інноваційних освітніх та управлінських технологій в контексті розвитку організаційної культури школи; державно-громадського (громадсько-державного) управління загальноосвітнім навчальним закладом.

Як свідчить досвід, Асоціація керівників шкіл України — спільнота керівників загальноосвітніх навчальних закладів — у своїй діяльності багато уваги приділяє розвитку організаційної культури керівників загальноосвітніх навчальних закладів, педагогічних працівників та формуванню організаційної культури навчальних закладів. АКШУ виховує лідерів успішного культурно-освітнього середовища, на практиці реалізує соціальне партнерство, є прикладом громадсько-державного управління освітою і навчальним закладом, здійснює активну взаємодію, партнерство між державою і громадськими організаціями, між школою, владою і громадою, тобто сприяє створенню успішного культурно-освітнього середовища і розвитку організаційної культури.

Управління організаційною культурою успішного освітньо-культурного середовища — це не адміністрування, а розвиток компетенцій учасників навчально-виховного процесу та громадськості. Це програма зміни взаємовідносин — від культури ролі до культури мислення і результативності управлінської діяльності керівника та освітньої діяльності навчального закладу.

Тому така велика роль керівника і його власної організаційної культури, а також організаційної культури навчального закладу у створенні успішного культурно-освітнього середовища. Цілеспрямоване формування і розвиток такого середовища, підвищення рівня організаційної та педагогічної культури, оволодіння новим педагогічним мисленням; прагнення до творчого пошуку і гуманізації стосунків; створення у загальноосвітньому навчальному закладі контексту культури; якісна зміна професійно орієнтованої діяльності та особистісного розвитку кожного стане бажаним очікуваним результатом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калініна, Л. М. Професіограма українського директора школи [Текст] / Л.М. Калініна // Газета для керівників шкіл «Директор школи». — Січень, 2001. — 3(147). — С. 1, 13-15.
2. Калініна, Л. М. Сутність феномену управління [Текст] / Л.М. Калініна // Директор школи: Україна. — 2000. — № 2. — С. 26 — 33.
3. Калініна, Л. М. Сучасні функції керівника школи [Текст] / Л.М. Калініна // Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи». — Суми: «Мрія-12 ЛТД», 1998. — С. 111-113.
4. Калініна, Л. М. Теоретичні підходи до управління навчальним закладом [Текст] // Директор школи. — 2004. — №10. — С. 12-14.
5. Калініна Л. М. Технологія інформаційного управління закладом освіти : науково-методичний посібник [Текст] — Харків: видавнича група «Основа», 2005. — 159 с.
6. Калініна, Л. М. Інформаційне управління загальноосвітнім навчальним закладом: системи, процеси, технології : монографія [Текст] /Л.М. Калініна. — К.: Інформатодор, 2008. — 472 с.
7. Онаць, О. М. Управління розвитком педагогічної культури вчителя в контексті тематики підручника для шкільного менеджера / О.М. Онаць // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / Ін-т педагогіки НАПН України. — К.: «Педагогічна думка», 2011. — Вип. 11. — С. 71 — 83.
8. Освітній менеджмент в умовах змін : навч. посіб. [Текст] / Л. Калініна, Л. Карамушка, Т. Сорочан, Р. Шиян та ін. / За заг. ред. В. Олійника, Н. Протасової та ін. — Луганськ: СПД Резніков В.С., 2011. — 308 с.
9. Освітній менеджмент : навчальний посібник / За ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. — К.: Шкільний світ, 2003. — 400 с.
10. Управління інноваційним розвитком загальноосвітнього навчального закладу: моделі, соціокультурні процеси, технології : наук.-метод. посіб. [Текст] / [Л.М. Калініна, А.Ф. Остапенко, В.В. Лапінський, В.В. Литвинчук, В.В. Рогоза та ін.]; за наук. ред. проф. Л.М. Калініної. — Київ — Володимирець : Інформатодор, 2011. — 560 с.